

Na osnovu člana 76 stav 4 Zakona o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16, 073/19), člana 13 Statuta Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG”, broj 61/19), Pravilnika o uslovima koje moraju ispunjavati korisnici, načinu dodjeljivanja i korišćenju sredstava Fonda za zaštitu životne sredine CG, Pravilnika o postupku objavljivanja javnog konkursa, vrednovanju prijava i odlučivanju o odabiru korisnika sredstava Fonda za zaštitu životne sredine CG i Pravilnika o načinu praćenja namjenskog korišćenja sredstava Fonda za zaštitu životne sredine CG Eko-fond dana **30.12.2024. godine** objavljuje:

JAVNI POZIV ZA PODRŠKU POLJOPRIVREDNIM PRAKSAMA USMJERENIM KA OČUVANJU I ZAŠTITI BIODIVERZITETA

Predmet ovog javnog poziva je podrška poljoprivrednim praksama koje su usmjerene ka zaštiti biodiverziteta.

Ovim javnim pozivom utvrđuju se uslovi, kriterijumi, način prijavljivanja za dodjelu podrške, rokovi za podnošenje zahtjeva, procedura realizacije zahtjeva i isplata podrške.

KO MOŽE APLICIRATI ZA ŠEME PODRŠKE

Pravo da apliciraju pod uslovima utvrđenim ovim javnim pozivom imaju pravna lica, i to: udruženja proizvođača, organizacije proizvođača, kooperative, klasteri, asocijacije ili NVO koja su do dana podnošenja zahtjeva za podršku upisana u relevantne registre najmanje 12 mjeseci (u daljem tekstu: Aplikant).

Aplikant je pravno lice koje za potrebe prijavljivanja na javni poziv i realizacije projekta okupi minimum 5 krajnjih korisnika - poljoprivrednih proizvođača kojima su namijenjene mjere podrške definisane ovim Javnim pozivom (u daljem tekstu: Krajnji korisnici¹).

Krajnji korisnici sredstava podrške koje Aplikant prilikom prijavljivanja i tokom realizacije treba da okupi su fizička lica, tj. poljoprivredni proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava, u skladu sa Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list CG“, br. 56/09, 34/14, 1/15, 30/17 i 59/21) i Pravilnikom o obliku i načinu vođenja registra subjekata i registra poljoprivrednih gazdinstava („Službeni list CG“, br. 16/14 i 37/18) i koji poštuju principe dobre poljoprivredne prakse. Dodatni kriterijumi prihvatljivosti za Krajnje korisnike su definisani u odnosu na pojedine mjere podrške, što je prikazano u nastavku javnog poziva.

USLOVI ZA DODJELU PODRŠKE

Aplikant ima pravo na podršku ako ispunjava sljedeće osnovne uslove:

- Kroz ciljeve i djelatnosti rada u Statutu, ima definisane oblasti svog djelovanja (iz nekog od sljedećih domena kao što su: poljoprivreda, prerada hrane, ruralni razvoj, zaštita prirode i životne sredine, održivi razvoj);

---

¹U tekstu Javnog poziva termin Krajnji korisnik se pojednako odnosi na osobe muškog i ženskog pola.

- Za potrebe projekta okupi najmanje 5 Krajnjih korisnika u trenutku podnošenja Zahtjeva za podršku po ovom javnom pozivu (u daljem tekstu: Zahtjev);
- Nema poslovne račune u blokadi;
- Vodi uredno i transparentno finansijsko poslovanje shodno propisima računovodstvene politike;
- Podnese prijavu i dokumentaciju propisanu javnim pozivom u okviru definisanog roka.

NAČIN DODJELE PODRŠKE

U okviru ovog poziva, Aplikant se prijavljuje za podršku u vidu 100% granta, koji pokriva troškove direktnih plaćanja Krajnjim korisnicima koje okuplja i organizacione troškove namijenjene za nabavku sredstava i administrativne troškove vezane za implementaciju, edukaciju i monitoring.

Podrška se može dodijeliti za uvođenje poljoprivrednih praksi i mjera usmjerenih na očuvanje i zaštitu biodiverziteta koje su već realizovane u 2024. godini (odnosi se na mjeru 1 (podmjera 1.1.) i mjeru 3 (sve podmjere), odnosno 2025. godinu (mjera 1, podmjera 1.2. i mjera 2 (sve podmjere))).

Svi iznosi navedeni u Javnom konkursu podrazumijevaju uračunati PDV.

U okviru ovog poziva, sredstva se dodjeljuju za realizaciju sljedećih mjera:

- **Mjera 1 – Očuvanje ugroženih rasa/sorti domaćih životinja i biljaka**

Iznos opredijeljenih sredstava za realizaciju ove mjere iznosi 175.000,00 eura.

- **Mjera 2 – Očuvanje biodiverziteta i životne sredine na trajnoj travnatoj površini i obradivom zemljištu**

Iznos opredijeljenih sredstava za realizaciju ove mjere iznosi 100.000,00 eura.

- **Mjera 3 – Očuvanje obilježja pejzaža (kamene terase-suvozidi i živice)**

Iznos opredijeljenih sredstava za realizaciju ove mjere iznosi 175.000,00 eura.

Aplikant se prijavljuje za one mjere koje su usklađene sa potrebama krajnjih korisnika, odnosno ne postoji ograničenje u pogledu minimalnog ili maksimalnog broja prijavljenih mjera. Krajnji korisnik može aplicirati za sredstva samo preko jednog aplikanta.

Troškovi prikazani u budžetu dijele se na operativne troškove Aplikanta i direktna plaćanja Krajnjim korisnicima, prema mjerama za koje se prijavljuju.

Prihvatljivi operativni troškovi su:

- troškovi angažovanja projektnog tima – menadžera/koordinatora, asistenta, finansijskog menadžera i ostalih lica čija je uloga važna za pravilnu implementaciju projekta;

- troškovi honorarnog angažovanja spoljnjih saradnika na programu ili projektu, pri čemu treba navesti svrhu angažovanja, ime i prezime osoba koje će biti angažovane, stručne kompetencije, broj dana i bruto iznos naknade;
- organizacija obrazovnih aktivnosti, okruglih stolova (pri čemu treba posebno naznačiti vrstu i cijenu svake usluge);
- materijal za aktivnosti;
- grafičke usluge (grafička priprema, usluge štampanja letaka, brošura, časopisa i sl. pri čemu treba navesti vrstu i namjenu usluge, količinu, jedinične cijene);
- usluge oglašavanja (televizijske i radijske prezentacije, održavanje internetskih stranica, obavještenja u štampanim medijima, edukativno-informativni materijal i sl. pri čemu je potrebno navesti vrstu oglašavanja, trajanje i cijenu usluge);
- troškovi reprezentacije vezani za organizaciju projektnih aktivnosti (pri čemu treba navesti svrhu, učestalost, očekivani broj učesnika i sl.);
- putni troškovi i troškovi dnevnica za zaposlene i druge osobe (spoljašnji saradnici) koji učestvuju u projektu (pri čemu je potrebno naznačiti broj osoba, odredište, učestalost i svrhu putovanja, te vrstu javnog prevoza, vrstu smještaja i broj noćenja);
- troškovi kancelarijskog materijala, troškovi obavljanja osnovne djelatnosti organizacije, administrativni i režijski troškovi (struja, voda, telefon, troškovi zakupa prostora, poštanski troškovi, knjigovodstvene usluge);
- bankovni troškovi (provizije, i sl.);
- materijalna sredstva potrebna za sprovođenje mjera podrški (npr. sadni materijal, poljoprivredni alati i mašine i slično)².

Neprihvatljivi troškovi su:

- Kupovina ili zakup zemljišta i postojećih objekata;
- Kamate, novčane kazne, finansijske kazne i sudski troškovi;
- Troškovi kupovine opreme i uređaja koji nisu direktno vezani za realizaciju projekta;
- Informatička oprema, mobilni aparati, GPS aparati;
- Troškovi adaptacije/modernizacije prostora, te postojeće infrastrukture;
- Troškovi u naturi;
- Troškovi osiguranja;
- Donacije u dobrotvorne svrhe;
- Zajmovi drugim organizacijama ili pojedincima;
- Drugi troškovi koji nisu neposredno povezani sa sadržajem i ciljevima projekta;
- Stavke koje su finansirane iz drugih izvora (da bi se izbjeglo duplo finansiranje).

Iznos operativnih troškova ne može biti veći od 20% iznosa direktnih plaćanja.

Aplikant, u slučaju odobrenja aplikacije, dobija 50% od ukupno odobrenog budžeta, u skladu sa odredbama ugovora kojeg će sklopiti sa Eko-fondom, a nakon sprovedene inicijalne kontrole (nultog stanja) i uvida u nacrt ugovora između Aplikanta i Krajnjeg korisnika. Ostatak sredstava će se korisniku dodijeliti na bazi podnietog izvještaja Eko-fondu i utvrđenog stanja na terenu. Uslovi i način isplate sredstava će biti bliže definisani Ugovorom kojeg će Aplikant potpisati sa Eko-fondom, odnosno Ugovorom između Aplikanta i Krajnjeg korisnika.

---

²U slučaju nabavke materijalnih sredstava koja će biti na raspolaganju Krajnjim korisnicima (npr. poljoprivredni alati i mašine), vlasništvo nad istim će se definisati ugovorom sa Aplikantom.

OBAVEZE APLIKANTA

Aplikanti koji se kvalifikuju za dodjelu granta su u obavezi da:

- Za potrebe prijave na Javni poziv i implementacije projekta okupe najmanje 5 Krajnjih korisnika koji će biti korisnici direktnih plaćanja, po mjerama za koje se prijavljuju;
- U slučaju pozitivne ocjene aplikacije, a na bazi odluke o dodjeli sredstava, sprovedenog Nultog stanja i uvida u nacrt ugovora između Aplikanta i Krajnjeg korisnika od strane Eko-fonda, zaključi ugovor sa Krajnjim korisnicima;
- Pohađaju jednodnevnu obuku za trenere na temu biodiverziteta, poljoprivrednih praksi usmjerenih ka očuvanju i zaštiti biodiverziteta, i mjerama podrške za korisnike u organizaciji Eko-fonda i Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;
- Svojim Krajnjim korisnicima održi edukaciju o biodiverzitetu, poljoprivrednim praksama usmjerenim ka očuvanju i zaštiti biodiverziteta, mjerama podrške i obavezama u odnosu na ugovor;
- Dodjeljuju direktna plaćanja Krajnjim korisnicima u skladu sa mjerom za koju su se prijavili i prema ugovoru koji su sa njima sklopili;
- Vršu nadzor nad sprovođenjem mjera na terenu u skladu sa ugovorom;
- Obezbijede valjano korišćenje sredstava od strane Krajnjih korisnika, u skladu sa ugovorom;
- Podnose finansijske i narativne izvještaje Eko-fondu.

Eko-fond će sprovesti kontrole na licu mjesta kod Aplikanta i/ili Krajnjeg korisnika, radi utvrđivanja nultog stanja i monitoringa sprovođenja mjera.

Za sprovođenje grant šeme, Aplikant će imati stručnu podršku konsultanata angažovanih u Eko-fondu kroz GEF 7 projekat "Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori".

Eko-fond zadržava pravo, za cijelo vrijeme trajanja sklopljenog Ugovora, da prati namjensko korišćenje sredstava što uključuje i uslove koje je trebao ispunjavati odabrani Korisnik sredstava, a koji su bili osnov za odobrenje sredstava i sklapanje ugovora. U slučaju nenamjenski utrošenih sredstava i nepoštovanja ugovornih obaveza, Eko-fond ima pravo na povrat nenamjenski utrošenih sredstava sa zateznom kamatom.

PROCEDURA PRIJAVE I POTREBNA DOKUMENTACIJA

Prijava za dodjelu bespovratnih sredstava treba da sadrži sledeću dokumentaciju:

- Popunjen Zahtjev za dodjelu granta (Obrazac 1)
- Budžet projekta (Obrazac 2, objedinjen za sve mjere, ukoliko se Aplikant prijavljuje za više njih)
- Zahtjev za direktna plaćanja za krajnje korisnike kojeg čini Obrazac 3, popunjen za svakog Krajnjeg korisnika posebno i popunjene tabele 1, 2, 3 ili 4, za svakog Krajnjeg korisnika posebno, u zavisnosti od mjera za koje se vrši prijava)
- Dokaz o registraciji (izvod iz registra) koji prikazuje da su registrovani u skladu sa odredbama odgovarajućeg zakona
- Kopiju Statuta

Dokazi o ekonomskoj i finansijskoj sposobnosti:

- a) potvrda o blokadama – komercijalna i centralna banka za prethodnih 365 dana
- b) finansijski iskazi za prethodnu godinu (bilans stanja, bilans uspjeha i statistički aneks)
- Izvod iz Registra poljoprivrednih gazdinstava za Krajnjeg korisnika
- Dostaviti dokaz – potvrdu da su uzgajivači autohtone rase koja se podržava³ (za Mjeru 1).
- Dokaz o upisu parcela u SIZEP za svakog Krajnjeg korisnika
- Zavisno od zahtijevane podrške/mjere, dokaz o upisu u:
  - Registar ugroženih autohtonih rasa
  - Registar životinja (listing stoke)
  - Registar biljnog genetičkog materijala koji vodi Banka biljnih gena smještena na Biotehničkom fakultetu Podgorica
  - Registar ugroženih biljnih vrsta
- Kopije ličnih karata Krajnjih korisnika

Obrazac 1 i Obrazac 3 moraju biti ovjereni kod notara, nadležnog suda ili nadležnog organa lokalne samouprave, u skladu sa Zakonom o ovjeri potpisa, rukopisa i prepisa („Službeni list Crne Gore“ broj 3/23).

Konsultacije vezane za pripremu dokumentacije Aplikantima će pružiti konsultanti angažovani u Ekofondu kroz GEF 7 projekat “Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori“.

Razmatraće se samo blagovremeno predati i u cjelosti popunjeni obrasci.

---

³Potvrda da je Krajnji korisnik već bio korisnik odgovarajućih sredstava Agrobudžeta.

KRITERIJUMI OCJENE ZAHTJEVA

1. Održivost i uticaj projekta (ostvarivanje rezultata projekta nakon završetka finansijske podrške, nadogradnja projekta, uticaj projekta na ciljne grupe, kreatore politika i sl.)	Do 30 bodova	
2. Relevantnost projekta (doprinos zaštiti i unaprjeđenju životne sredine u smislu poboljšanja kvaliteta životne sredine, zaštita biodiverziteta, doprinos zaštićenim područjima i sl.)	Do 25 bodova	
Broj korisnika	5-15 korisnika	Preko 15 korisnika
	Do 15 bodova	Do 20 bodova
Zastupljenost žena i mladih poljoprivrednika (mladih od 40 godina) među krajnjim korisnicima	Do 10 bodova	
Projektno iskustvo aplikanta (do sada implementirani projekti ⁴ , datum registracije, broj zaposlenih, itd.)	Do 15 bodova	

Najveći broj bodova koji se može dodijeliti Aplikantu sredstava Eko-fonda iznosi 100.

Prijava ocijenjena sa manje od 10 bodova za kriterijum 2 ne može se odabrati za finansiranje. Prijave ocijenjene sa nula bodova za kriterijum 1 ne mogu se odabrati za finansiranje.

U slučaju jednakog broja bodova prvenstvo ima Aplikant koji je ranije predao prijavu.

NAČIN, MJESTO I ROK ZA DOSTAVLJANJE DOKUMENTACIJE

Dokumentacija se dostavlja na sljedeći način:

- preporučenom poštom, u zatvorenoj koverti sa nazivom i adresom Eko-fonda, nazivom i adresom podnosioca prijave, jasnom naznakom predmeta Javnog konkursa na koji se prijava odnosi, uz naznaku: „Dokumentacija za Javni poziv za podršku poljoprivrednim praksama usmjerenim ka očuvanju i zaštiti biodiverziteta”.

- koverta treba da sadrži i USB ili CD koji sadrže istovjetnu dokumentacija kao onu koja je dostavljena u papirnoj formi.

Adresa Eko-fonda je: Fond za zaštitu životne sredine, II Crnogorskog bataljona 2c, 81000 Podgorica.

Rok za podnošenje prijava je **45 kalendarskih dana** od dana objavljivanja Javnog konkursa, zaključno sa **13.02.2025. godine, do 15:00h.**

Kao datum predaje se smatra datum poštanskog pečata.

---

⁴Korištenje sredstava iz Agrobudžeta se ne smatra projektom u kontekstu ovog poziva.

OPIS MJERA I SPECIFIČNIH KRITERIJUMA

MJERA 1

OČUVANJE UGROŽENIH VRSTA DOMAĆIH ŽIVOTINJA I BILJAKA

Cilj ove mjere je i očuvanje populacije rasa domaćih životinja i sorti biljaka, od kojih su neke kritično ugrožene i/ili im prijete izumiranje. Nestanak autohtonih rasa/sorti smanjuje biodiverzitet u poljoprivredi. Autohtone rase domaćih životinja i biljne sorte dio su kulturne baštine, tradicionalnih oblika korištenja zemljišta, a takođe su posebno značajne u kontekstu prilagođavanja klimatskim promjenama i obezbjeđivanja održive proizvodnje hrane u budućnosti.

Podmjera 1.1. Dodatno specifični kriterijumi prihvatljivosti – zaštita ugroženih rasa životinja

- Krajnji korisnik mora imati najmanje 2 ha zemljišta pod livadama i/ili pašnjacima registrovanog u vlasništvu ili rentirano.
- Prihvatljive autohtone vrste i rase životinja su:
Autohtone rase ovaca: žuja (zetska i piperska), pivska pramenka, sora i ljaba
Autohtona rasa goveda: buša.
- Životinje za koje se zahtijeva podrška moraju biti upisane u Registar nadležne veterinarske službe (potvrđuje se dostavljanjem izvoda iz veterinarske baze podataka).
-
- Podrška se ostvaruje po priplodnom grlu⁵ autohtone rase starijem od 15 mjeseci (goveda) i godinu dana (ovce)⁶.
- Podrška se ostvaruje za minimalno 3 UG autohtone rase po gazdinstvu (korisniku).
- Uzgajivači autohtonih rasa (korisnici podrške) moraju obavezno gajiti na farmi i priplodnjaka (mužjaka) koji pripada istoj autohtonoj rasi, te se ne smiju koristiti priplodnjaci drugih rasa.

Podmjera 1.2. Dodatno specifični kriterijumi prihvatljivosti – zaštita ugroženih biljnih vrsta

- Za jednogodišnje kulture: uzgoj ratarskih (na površini većoj od 0,3ha) i povrtarskih kultura (na površini većoj od 300 m² na otvorenom ili većoj od 150 m² u zaštićenom prostoru) po uzgajanoj vrsti a za koje su dostavljeni dokazi da se iste vode u Bazi Crnogorske banke biljnih gena koja je smještena na Biotehničkom fakultetu;
- Za višegodišnje kulture: uzgoj i njega pojedinačnih veoma starih stabala masline/čokota vinove loze ili zasada, minimalno 20 stabala procijenjene starosti preko 100 godina za vinovu lozu i preko 800 godina za maslinu), uzgoj i njega pojedinačnih stabala (minimum 20) ili zasada ostalih voćnih vrsta/sorti, koje su ugrožene genetskom erozijom, a za koje je dostavljen dokaz da se nalaze u Bazi Crnogorske banke biljnih gena koja je smještena na Biotehničkom fakultetu;
- Prihvatljive vrste/sorte biljaka moraju biti upisane u Registar Banke biljnih gena smještenoj na Biotehničkom fakultetu (u daljem tekstu Registar) jasno definisane i odobrene.

---

⁵Priplodno grlo govoda je steona junica (starosti 18 i više mjeseci – 0,8 UG) i krava i priplodni bikovi stariji od 18 mjeseci (1 UG).

⁶Priplodno grlo ovce je starije od 12 mjeseci.

Spisak prihvatljivih biljnih vrsta je dat u *Tabeli 1*

ŽITA	
Pšenica	Triticum sp.
Kukuruz	Zea mays
Ječam	Hordeum vulgare
Heljda	Fagopyrum esculentum
Ovas	Avena sativa
Raž	Secale cereale
LEGUMINOZE	
Pasulj	Phaseolus vulgaris
Bob	Vicia faba
Grašak	Pisum sativum
POVRĆE	
Kupus	Brassica sp.
Patlidžan	Solanum melongena
Raštan	B. oleracea var. acephala
Salata	Lactuca sativa
Dinja	Cucumis melo
Bamija	Abelmoschus esculentus
Crni luk	Allium cepa
Krompir	Solanum tuberosum
Tikva	Cucurbita pepo
Paradajz	Licopersicon esculentum
VOĆNE VRSTE i VINOVA LOZA	
Jabuka	Malus sylvestris
Smokva	Ficus carica
Vinova loza (samo stabla autohtonih sorti stara preko 100 godina)	Vitis vinifera
Maslina (samo stabla autohtonih sorti stara preko 800 godina)	Olea europaea
Šljiva	Prunus domestica

Tabela 1. Spisak prihvatljivih biljnih vrsta

Zahtjevi u pogledu upravljanja sredstvima u okviru Mjere 1

Krajnji korisnik je u obavezi da pohađa jednodnevnu obuku na temu poljoprivrednih praksi usmjerenih ka očuvanju i zaštiti biodiverziteta i mjerama podrške za korisnike u organizaciji Aplikanta.

Iznos podrške

Ukupan iznos sredstava opredijeljenih za Mjeru 1 je 175 000€.

Podrška u okviru ove mjere iznosi:

- Po prihvatljivom priplodnom grlu goveda 250€
- Po prihvatljivom priplodnom grlu ovaca 25€
- Ratarske kulture – 150 €/ha

- Povrtarske kulture na otvorenom polju 150€ po vrsti ili sorti za uzgoj na površini većoj od 300 m²
- Povrtarske kulture u zaštićenom prostoru 100€ po vrsti ili sorti za uzgoj na površini većoj od 150 m²
- Za stara stabla autohtonih sorti masline starih preko 800 godina 150 €
- Za čokot vinove loze autohtonih sorti preko 100 godina starosti 30 €
- Za pojedinačna stabla ostalih voćnih vrsta/sorti 30 €

Indikatori mjere

- Broj autohtonih rasa obuhvaćenih mjerama
- Broj priplodnih grla autohtonih rasa
- Broj vrsta autohtonih biljaka obuhvaćenih operacijama
- Broj sorti autohtonih biljaka obuhvaćenih operacijama
- Površina zemljišta obuhvaćenog mjerama (ha)
- Broj stabala

MJERA 2

OČUVANJE BIODIVERZITETA I ŽIVOTNE SREDINE NA TRAJNOJ TRAVNATOJ POVRŠINI I OBRADIVOM ZEMLJIŠTU

Mjera se sprovodi na prirodnim staništima značajne prirodne vrijednosti i obradivom zemljištu. Ove oblasti igraju značajnu ulogu u očuvanju biodiverziteta i skladištenju ugljenika u zemljištu i biomasi, što ima pozitivan uticaj na smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte i prilagođavanje klimatskim promjenama. Cilj mjere je smanjenje pritiska intenzivnih poljoprivrednih praksi na životnu sredinu koje uzrokuju gubitak biodiverziteta, nestanak vrijednih i rijetkih staništa, narušavanje obilježja pejzaža, kao i smanjuju kapacitet zemljišta za skladištenjem ugljenika. Sa ovim ciljem formiraju se cvjetne i travne trake.

Cvjetne trake su površine na kojima se sadi odgovarajuća kombinacija cvjetnica (Tabela 2), a nalaze se uz poljoprivredne površine. Formiranje cvjetnih traka umanjuje negativan uticaj poljoprivrede na biodiverzitet, jer ove trake predstavljaju pogodno stanište za insekte oprašivače. Veći diverzitet insekata oprašivača dalje doprinosi i boljem oprašivanju usjeva. Osnovna uloga cvjetnih traka je obezbijediti hranu insektima oprašivačima tokom proljeća i ljeta.

Travne trake su površine na kojima se sadi odgovarajuća kombinacija trava (Tabela 2), a nalaze se uz poljoprivredne površine. Travnim trakama se djelimično nadoknađuje gubitak prirodnog staništa (koja su se nalazila na površinama koje zauzimaju oranice) za neke ptice i sitne sisare.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

- Poljoprivredno zemljište na kom se sprovodi poljoprivredna proizvodnja mora biti registrovano, minimalne površine 1 ha.
- Na prijavljenoj površini korisnik mora praktikovati minimalno jednu od podmjera u okviru ove mjere.

Podmjera 2.1. Specifični kriterijumi prihvatljivosti – Uspostavljanje poljskih traka

- Zabranjena je upotreba mineralnog đubriva.
- Košenje je dozvoljeno samo uz upotrebu ručne i šišalice na minimalnoj visini od 10 cm iznad zemlje.
- Poljske trake se formiraju uz rub parcele i njihov položaj se može mijenjati svake godine. Ne smiju se koristiti kao staza ili prolaz.
- Ispaša na travnjacima koji se održavaju košenjem dozvoljena je nakon košenja.
- Ako se travnata podloga održava samo ispašom, ista je dozvoljena od 1. avgusta do kraja tekuće godine. Stoka mora da pase preko cijelog raspoloživog prostora.
- Korisnik treba da vodi evidenciju o uspostavljanju i održavanju traka u skladu sa tabelom 2.3.

Podmjera 2.2. Specifični kriterijumi prihvatljivosti- Uspostavljanje cvjetnih traka

- Traka široka najmanje 5 m i dugačka najmanje 100 m po hektaru poljoprivredne površine treba da zauzme maksimalno 30% površine parcele.
- Cvjetna trake trebaju da sadrže najmanje 5 vrsta biljaka koje su navedene u Tabeli 2.
- Cvjetne trake moraju se kositi dva puta godišnje: prvi put ih treba kositi u maju/junu (mediteranski i submediteranski dio države) ili junu/julu (kontinentalni i planinski dio), dok se drugo košenje planira za kraj ljeta ili početak jeseni (septembar/oktobar).
- Primjena pesticida i ostalih hemijskih sredstava na cvjetnim trakama nije dozvoljena.

Podmjera 2.3. Specifični kriterijumi prihvatljivosti- uspostavljanje trake za travu

- Travne trake imaju širinu od 2 do 3 m i minimalnu dužinu 200 m po hektaru, dok je namanje udaljenost između traka 50 m. Traka može zauzimati najviše 30% površine parcele.
- Travne trake trebaju da sadrže najmanje 5 vrsta navedenih u tabeli 2.2.
- Trake za travu moraju se kositi dva puta godišnje, prvo košenje se obavlja u aprilu/maju drugo košenje se obavlja u septembru/oktobru.
- Primjena pesticida i ostalih hemijskih sredstava na travi nije dozvoljena.

Pregled prihvatljivih biljnih vrsta za cvjetne trake je dat u Tabeli 2.

Porodica	Narodni naziv/naziv u prodaji	Latinski naziv
<i>Hydrophyllaceae</i>	Facelija	<i>Phacelia tancetifolia</i>
<i>Polygonaceae</i>	Heljda	<i>Fagopyrum esculentum</i>
<i>Fabaceae</i>	Lucerka	<i>Medicago sativa</i>
<i>Fabaceae</i>	Žuta lucerka	<i>Medicago lupulina</i>
<i>Fabaceae</i>	Zvezdan (smiljka)	<i>Lotus corniculatus</i>
<i>Fabaceae</i>	Crvena djetelina	<i>Trifolium pratense</i>
<i>Fabaceae</i>	Bijela djetelina	<i>Trifolium repens</i>
<i>Fabaceae</i>	Švedska djetelina	<i>Trifolium hybridum</i>
<i>Fabaceae</i>	Djetelina inkarnatka	<i>Trifolium incarnatum</i>
<i>Fabaceae</i>	Grahorica	<i>Vicia cracca</i>
<i>Brassicaceae</i>	Bijela slačica	<i>Sinapis alba</i>
<i>Brassicaceae</i>	Poljska gorušica	<i>Sinapis arvensis</i>
<i>Brassicaceae</i>	Uljana repica	<i>Brasica napus</i>
<i>Asteraceae</i>	Neven	<i>Calendula offi cinalis</i>
<i>Asteraceae</i>	Kamilica	<i>Matricaria chamomilla</i>
<i>Asteraceae</i>	Suncokret	<i>Helianthus annuus</i>
<i>Asteraceae</i>	Različak	<i>Centaurea cyanus, C. Iacea</i>

Pregled prihvatljivih biljnih vrsta za travne trake

Porodica	Narodni naziv/naziv u prodaji	Latinski naziv
<i>Poaceae</i> (trave)	Klupčasta oštrica	<i>Dactylis glomerata</i>
	Engleski ljuj	<i>Lolium perenne</i>
	Livadska vlasulja, Livadski vijuk	<i>Festuca pratensis</i>
	Crvena vlasulja, Crveni vijuk	<i>Festuca rubra</i>
	Visoka vlasulja, Visoki vijuk	<i>Festuca arundinacea</i>
	Mačiji rep	<i>Phleum pratense</i>
	Livadarka	<i>Poa pratensis</i>
	Ovčiji vijuk	<i>Festuca ovina</i>

Tabela 2. Spisak prihvatljivih biljnih vrsta za cvjetne i travne trake

Iznos podrške

Ukupan iznos sredstava opredijeljenih za ovu mjeru je 100 000€.

Podrška u okviru ove mjere iznosi 1.5€ po kvadratnom metru trake.

Indikatori mjere

- Površina koja je obuhvaćena

- Broj farmera koji koristi mjeru
- Broj biljnih vrsta na trakama

MJERA 3

OČUVANJE OBILJEŽJA PEJZAŽA (KAMENE TERASE-SUVOZIDI I ŽIVICE)

Mjera ima za cilj očuvanje kamenih terasa-suvozida i živica kao obilježja pejzaža koja imaju značajnu ulogu u sprečavanju erozije zemljišta kao i u očuvanju biodiverziteta. Suvozidi su dio bogatog kulturnog nasljeđa i prepoznatljivo obilježje pejzaža, ponajviše u centralnom i priobalnom dijelu zemlje. Kroz mjeru održavanja suvozida sprečava se njihovo zarastanje neželjenom vegetacijom te štiti tradicionalni izgled pejzaža. Živice predstavljaju staništa i koridore za različite vrste.

Ekološki ciljevi mjere - Suvozidi imaju važnu ulogu u sprečavanju klizišta, poplava i odrona, kao i u borbi protiv erozije i odnošenja gornjeg sloja zemljišta. Živice kao obilježja pejzaža preovladavaju na kontinentalnom području. Osim što značajno doprinose raznolikosti pejzaža u monotonim poljoprivrednim oblastima gdje prevladavaju oranice sa svega nekoliko kultura, odlična su zaštita od vjetrova, smanjuju eroziju zemljišta i kontroliraju mikroklimu. Suvozidi i živice bogata su i važna staništa za insekte, gmizavce i vodozemce, kao i neke vrste ptica. Zabrana korišćenja sredstava za zaštitu bilja i sintetičkih mineralnih đubriva značajno utiče na smanjenje zagađenja voda.

Podmjera 3.1. Specifični kriterijumi prihvatljivosti – Za suvozide

- Registrovano poljoprivredno zemljište na kojem se obavlja poljoprivredna proizvodnja koje ima spoljašnje suvozide čija je ukupna dužina najmanje 20 m (potporni zidovi i terase nisu prihvatljivi).
- Suvozd mora zadovoljavati sljedeće uslove - najmanje širine 0,5 m - maksimalne širine 2 m, - najmanje visine 0,2 m - maksimalne visine 3 m.

Zahtjevi u pogledu upravljanja - Suvozide

- Korisnik je u obavezi da održava suvozd koristeći tradicionalne materijale i način izrade, što podrazumijeva slaganje isključivo od okolnog kamena bez korištenja vezivnih i drugih materijala.
- Odlaganje granja na vrhu suvozida je prihvatljivo kao i zaštitna žica koja mora biti postavljena tako da ne narušava prirodnu strukturu suvozida.
- Neophodno je sprečavati zarastanje tijela suvozida vegetacijom na način da se neželjena vegetacija mora uklanjati ručno, bez primjene herbicida.
- Obavezno je vođenje evidencije o sprovedenim aktivnostima povezanim sa obvezama. (Obrazac za evidenciju radova na očuvanju suvozida i živica).

Podmjera 3.2 Specifični kriterijumi prihvatljivosti - Za očuvanje živica

- Živica označava niz gusto zasađenih grmova, koji služe kao barijera, za omeđivanje parcela kao živa ograda, ili kao zaštita.
- Poljoprivredno zemljište na kojem se sprovodi registrovana poljoprivredna aktivnost i koje ima evidentiranu živicu minimalne dužine 60 m (maksimalna dozvoljena širina živice je 2 m).
- Prihvatljiva je živica koja ima očuvanu strukturu, pri čemu ukupna dužina praznih mjesta ne smije biti veća od 10% ukupne dužine živice.
- Parcela koja se graniči sa živicom, mora biti upisana u SIZEP-u na ime korisnika.

Zahtjevi u pogledu upravljanja - Živice

- Obavezna je kontrola izgleda živice i održavanje orezivanjem minimalno jednom godišnje, pri čemu orezivanje nije dozvoljeno u periodu 1. mart – 31. avgust.

- Djelove živice koji nedostaju treba nadoknaditi autohtonim ili odomaćenim vrstama grmlja i drveća (tabela 3).
- Površine uz rub živice do širine najmanje jednog metra moraju biti prekrivene prirodnom vegetacijom. Na tim površinama zabranjena je upotreba sredstava za zaštitu bilja i mineralnih đubriva.
- Korisnik je u obavezi da vodi evidenciju o sprovedenim aktivnostima povezanim sa obavezama (tabela 4).

Pregled prihvatljivih biljnih vrsta za živice je dat u Tabeli 3

Porodica	Narodni naziv/naziv u prodaji	Latinski naziv
<i>Sambucaceae</i>	Crna zova	<i>Sambucus nigra</i>
	Crvena zova	<i>Sambucus racemoza</i>
<i>Cornaceae</i>	Drijen	<i>Cornus mas</i>
	Svibovina	<i>Cornus sanguinea</i>
<i>Rosaceae</i>	Bijeli glog	<i>Crataegus monogyna</i>
	Glog	<i>Crataegus oxyacantha</i>
	Pasja ruža, šipurak	<i>Rosa canina</i>
	Trnjina	<i>Prunus spinosa</i>
	Divlja trešnja	<i>Prunus avium</i>
	Mukinja	<i>Sorbus aria</i>
	Jarebika	<i>Sorbus aucuparia</i>
<i>Caprifoliaceae</i>	Orlovi nokti, kozja krv	<i>Lonicera xylosteum</i>
<i>Punicaceae</i>	Šipak	<i>Punica granatum</i>

Tabela 3. Pregled prihvatljivih biljnih vrsta za živice

Iznos podrške

Ukupan iznos sredstava opredijeljenih za ovu mjeru je 175 000€.

Podrška u okviru ove mjere iznosi 1.5€ po dužnom metru suvozida/živica.

Ukoliko ukupna visina zahtijevane podrške prevazilazi planirani iznos sredstava opredijeljen ovom mjerom, proporcionalno će se smanjivati plaćanja po jedinici.

Indikatori mjere

- Dužina suvozida (u metrima)
- Površina živica (u m²)

Ostale informacije

Ovaj Javni konkurs objavljen je u dnevnim novinama „Pobjeda“ „Vijesti“ i „Dan“ i na internet stranici/društvenim mrežama Eko-fonda (www.eko-fond.co.me) i GEF 7 projekta.

Dostavljanjem dokumentacije, podnosilac prijave daje odobrenje Eko-fondu da osnovne podatke o njemu i o predmetu Javnog konkursa objavi na internet stranici Eko-fonda i u drugim izvještajima.

Sva dodatna pitanja Aplikanti mogu slati na mail adresu: info@eko-fond.co.me.

Podgorica, 30.12.2024. godina

Broj: 04-307/24-1254/1

Izvršni direktor

Draško Boljević